

τοπία
εκμοντερνισμού

Ελληνική Αρχιτεκτονική '60 και '90
Εκτιμήσεις

Επιμέλεια: Γιάννης Αίσωπος, Γιώργος Σηραιοφορίδης

Νάση Δημοπούλου, Ρούλη Σαΐτη, Γιώργος Σταθόπουλος, Νινέτα Χριστοδουλέα

1. Η δεκαετία του '60, με αναδρομικές πλέον προσεγγίσεις, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «*αρχή του τέλους*» της *απρόσκοπτης* –χωρίς υποβολιμαίες παραμέτρους– *αρχιτεκτονικής*.

Η μαζική αστικοποίηση και η εξέλιξη αυτής ανάπτυξη πολεοδομικού προβληματισμού οδηγεί, μέσα από *αδιέξοδα*, σε προτεραιότητες ικανοποίησης *μεγεθών-ποσοτήτων*, και βέβαια περιορίζει τις επενδύσεις σε *ποιότητες*.

Στην Ελλάδα λειτούργησαν οι μηχανισμοί της αγοράς, με υστέρηση, έναντι της Ευρώπης, δυναμικά ανεξέλεκτα, και γι' αυτό σχεδόν καταστροφικά, για την κοινωνικότητα της αρχιτεκτονικής.

Η πληθώρα, σχετικό με σήμερα, αρχιτεκτονικών διαγωνισμών, σαν κύκνιο άσμα πιο ήπιων καιρών, δεν λειτούργησαν ούτε για να δώσουν αποδείξεις της αποτελεσματικότητας του θεσμού, ούτε για να δώσουν στίγμα αρχιτεκτονικής άποψης.

Ούτως ή άλλως οι ιδεολογίες δοκιμάστηκαν τότε και ο παραδοσιακός διάλογος παραμερίστηκε σταδιακά, σαν αναχρονιστική διαδικασία, από το μονόλογο των ΜΜΕ. Η ομοίωση του *μοντέρνου* έγινε, στις απουδές και στη δράση, ταυτόχρονα με την οίσθηση ασφυξίας, από την πειθαρχία του κώδικά του.

Θεωρούμε ότι ένα παρατεταμένο φθινόπωρο άρχισε το '60.

Η όνοση, όπως φαίνεται, υπήρξε, όταν ο χρήστης και ο σχεδιαστής συνομιλούσαν ή συνένιπταν στο ίδιο πρόσωπο και ο σχεδιασμός ικανοποιούσε, χωρίς αγωνίες, το χρήστη λειτουργικά και εικαστικά.

Το '90, με παγκοσμιοποίηση της αγοράς και θεοποίηση των μεγεθών, οδηγεί στην εξατομίκευση της συνείδησης, μέσα σε πλαίσια που ορίζονται *απρόσωπα*, με παραμέτρους που τίθενται και καθορίζονται μονοσήμαντα για την ικανοποίηση στόχων ανεξήγητων από τους ανθρώπους.

Έτσι ο άνθρωπος, μοιρολατρικά, αδιαφορεί. Ο κοινωνικός ρόλος της αρχιτεκτονικής συρρικνούται, ενώ οι κώδικες δημιουργούνται μονόδρομα από τα ΜΜΕ, που με τη σειρά τους έχουν στρατευθεί, σαν καταλύτες και παράγοντες ταυτόχρονα, στη διεθμιστική αναζήτηση.

Η τέχνη είναι αδύναμη, λειτουργεί απείθαρχα, δεν είναι άμεσα κοινωνική.

Η αρχιτεκτονική, παρά τα παροδικά φαινόμενα φαντασίας και έμπνευσης, δεν έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει για τον άνθρωπο, που απροστάτευτος υποτάσσεται ακούγοντας ή βλέποντας TV.

2. Οι άνθρωποι ένιωσαν σαν διακοπή την καταστροφή του πολέμου. Άρχισε νέα περίοδος, με χαρακτηριστικά που καθορίστηκαν από την εξάρτηση, την αναζήτηση νέων στοιχείων αναφοράς, καθοδηγούμενοι σε νέες οπτικές και νέα μοντέλα.

Αρχικά και πρόσφορα η αστικοποίηση και η συσσώρευση αποτέλεσαν λύση στα πραγματικά αλλά και τα τεχνητά ή δευτερογενή προβλήματα.

Έφερε ανθρώπους κοντά στο «*γίνεσθαι*» και πρόσφερε συνθήκες ασφάλειας-άνεσης, με ελαχιστοποίηση της απαιτούμενης υποδομής.

Η πολεοδομία, ως παρεμβαίνουσα-διευθετούσα επιστήμη, ήταν αναγκαία.

Η αρχιτεκτονική, μαζί με τις άλλες τέχνες, στράφηκε στη παράδοση, με αναζητήσεις στη λαϊκή μορφή της, δημιούργησε ντόπιους κώδικες εκτροπής από την πειθαρχία του «μοντέρνου».

Άρχισε η μεταμοντέρνα διαδικασία, μέσα από την ανάγκη για λύση ανθρώπινων προβλημάτων και σε αντιδιαστολή της πορείας προς την ισοπέδωση, όπως φάνηκε μετά, στη δεκαετία του '60, και υλοποιήθηκε μέχρι το '90.

Σ' αυτή τη διαπίστωση, με τη δυνατότητα της κριτικής *ανδρομικά*, ο ρόλος μας προσπαθούσε να είναι ανασχετικός αυτής της ισοπέδωσης στην αντιμετώπιση της αρχιτεκτονικής και *επιμένουμε στην επεξεργασία, που με ισορροπία αντιμετωπίζει τις κλίμακες.*

Ο Η/Υ είναι πλέον ένα σχεδιαστικό εκφραστικό εργαλείο, που διευκολύνει τη διαδικασία υλοποίησης του έργου, απαραίτητο καλλιτεχνικού και τεχνολογικού, και την επικοινωνία με το χρήστη.

3. Η ελληνική αρχιτεκτονική θα μπορούσε να προσφέρει στοιχεία με αποφασιστική σημασία, εποικοδομητικά της διεθνούς προσπάθειας για νέο κώδικα έκφρασης.

Η ελληνική πραγματικότητα διαθέτει ποικιλία στοιχείων σε κάθε οπτική, που συγκροτούν εύκολα παραμέτρους για τα δεδομένα αναφοράς στο σχεδιασμό.

Ο ελληνικός χώρος, με έντονη λαϊκή παράδοση και με τουτότητα αισθητικής μετεξηματική, μεταξύ Ανατολής και Δύσης, με αναφορές σε κλασικά, αυστηρά πρότυπα και σε γοητευτικές θρησκευτικές-αφαιρετικές-βυζαντινές δημιουργίες, με πλήρες κλιματολογικό-γεωγραφικό φάσμα και ταυτόχρονα με κοινωνικο-οικονομική δομή περιφερειακή, ανήκοντας όμως στην Ευρώπη, *είναι πεδίο ζυμώσεων και πρωτοπορίας*, με δυνατότητα να κρατήσει ενεργούς τους μηχανισμούς που δημιουργούν πολιτισμό μέσα στην *αναπόφευκτη* παγκοσμιοποίηση των ανθρώπινων.

Η αστάθεια του εδάφους της ελληνικής αρχιτεκτονικής έχει θετικότητα, ίσως σημαίνει αντίσταση και προσπάθεια μετώπου εκτροπής, μια επιμονή ενάντια στην ισοπέδωση, που επιχειρείται άμεσα.